

Ståle Kleiberg: Mass for Modern Man

Ståle Kleiberg's *Mass for Modern Man* is about the loss of existential meaning as an antithesis to faith and belief. The work commutes between these two extremes, and raises the following underlying question: Is belief possible for modern man? In this work, the answer is 'yes'; not a resounding 'yes', but a 'yes' in spite of all. The work is a large-scale concert mass for two soloists, choir and orchestra where Kleiberg's neo-romantic music commutes between the intimate and the grand.

Ståle Kleibergs *Messe for det moderne menneske* handler om tap av eksistensiell mening som motsetningen til håp og tro. Verket pendler mellom disse to ytterpunktene og stiller følgende underliggende spørsmål: Er tro mulig for det moderne mennesket? I dette verket er svaret «ja». Ikke et rungende «ja», men et «ja» på tross av alt. Verket er en stort anlagt konsertmesse for to solister, kor og orkester hvor Kleibergs neoromantiske musikk veksler mellom det intime og det storslåtte.

Trondheim Symphony Orchestra and Choir

Eivind Gullberg Jensen conductor Mari Eriksmoen soprano Johannes Weisser baritone

Recorded in DXD 24bit/352.8kHz

5.1 DTS HD MA 24/192kHz 11.1 Dolby Atmos 48kHz

2.0 LPCM 24/192kHz 9.1 Auro-3D 96kHz

+ mShuttle MP3 and MQA

2L¹³⁶

EAN13: 7041888522720

pure
audio

dts HD
Master Audio

AURO 3D

DOLBY ATMOS

2L-136-SABD 20©17 Lindberg Lyd AS, Norway

Ståle Kleiberg: Mass for Modern Man

Trondheim Symphony Orchestra and Choir • Eivind Gullberg Jensen

When the Münchner Dommusik commissioned a large-scale concert mass for two soloists, choir and orchestra from me, I immediately knew that a composition on this scale would have to be about our modern condition. The title fell quickly into place: *Mass for Modern Man*. At the same time, it was equally clear to me that a new concert mass must be rooted in the long and rich tradition of the genre. In other words, my *Mass for Modern Man* should deal with a contemporary perspective as well as with the perspective of eternity.

I commissioned the British writer, Jessica Gordon, with whom I had collaborated on an earlier occasion, to write three new texts for this work: three individual stories with the word *loss* in their titles: *Loss of a Homeland: The Refugee*, *Loss of a Child* and *Loss of Faith and Hope for the Future*. The contemporary perspective is manifest in these texts, despite their copious Biblical references and allusions, especially to the Book of Job and to the Psalms. Jessica Gordon's texts are about individuals who have lost existential meaning in their lives. Such a loss of meaning is, of course, not unique to people of our own time, but it is arguably experienced in our world more than ever before. The theme of loss is a universal, but it is by no means accidental that I have taken the refugee as the point of departure. Jessica Gordon's three texts can be read as separate stories, but it is also possible to find an underlying narrative, simply because of their sequential order.

In contrast to the three movements dealing with concrete loss and the loss of existential meaning, there are five movements for choir and orchestra based on the liturgical texts of the Mass Ordinary: *Kyrie eleison*, *Gloria*, *Credo*, *Sanctus* (with *Benedictus*) and *Agnus Dei*. These texts have a lengthy pedigree. They are prayers that have given hope, comfort and a unique perspective on what it means to be a human being, not least at times when life is full of grief and sorrow.

Mass for Modern Man is about the loss of existential meaning as an antithesis to faith and belief. The work commutes between these two extremes, and raises the following

underlying question: Is belief possible for modern man? To me, the answer is 'yes'; not a resounding 'yes', but a 'yes' in spite of all. For instance, I was in some doubt about allowing a Gloria to follow a movement dealing with the refugee's loss of a homeland. But in the end it seemed possible, albeit not a Gloria composed in the pedigreed tradition of unambiguous affirmation. In this way, the movements based on the texts of the Mass Ordinary are influenced by the atmosphere and themes explored in the movements sung by the soloists. For me, this was the only way. When a movement about the loss of a child is followed by a Credo, it cannot be a clear and unambiguous Credo, but a hesitant one.

Ståle Kleiberg, Trondheim 2017

Ståle Kleiberg (b. 1958) is a major Norwegian composer with a considerable international reputation. His music is widely performed in Norway and abroad, and is mostly commissioned by well-established orchestras, ensembles and performers. There are also many published recordings of his music, including seven albums (the present one is number eight), that have received outstanding international reviews.

Kleiberg's music is characterised by a highly distinctive form of extended tonality and by meticulous attention to coloristic details. This is especially the case in his orchestral works, including his first symphony, *The Bell Reef*, and his *Violin Concerto*, issued on the Grammy nominated 2L album *Treble and Bass: Concertos by Ståle Kleiberg*.

Kleiberg's large-scale works in oratorio and opera format constitute an important part of his output. These works have all been widely disseminated after their premières. *Mass for Modern Man* is his latest work in the genre. It was premièred in the Nidaros Cathedral and in the Münchner Dom in 2015. His opera-oratorio *David and Bathsheba* was also highly acclaimed after its première in the Nidaros Cathedral in 2008, and it has subsequently been performed in several countries. 2L's recording of the work was nominated for an American Grammy in the category Best Opera Recording.

Kleiberg's *Requiem – for the victims of Nazi persecution* is one of his most frequently performed works. In addition to the Latin Mass, it includes specially commissioned texts by the Scottish poet and playwright Edwin Morgan. The work was performed in Washington National Cathedral on 11 September 2004 (Memorial Day for the terrorist attacks on Manhattan and Washington DC), and it was subsequently broadcast nationally in the US, recorded on CD with Washington National Cathedral's choir and chamber orchestra. Kleiberg's *Requiem* is the principal work in a trilogy of compositions dealing with the same subject matter: the others are the orchestral work *Lamento: Cissi Klein in memoriam* and the cello concerto *Dopo*. The latter was premièred by Øyvind Gimse and Trondheim-Solistene, who also recorded it and brought it to the world on some of their tours.

Kleiberg's innovative approach, formal command and technical mastery are not least apparent in his extensive chamber music oeuvre. A selection of six chamber works was published in 2015 on another 2L album called *Mezzotints – Chamber Music by Ståle Kleiberg*. Alongside his comprehensive work as an artist, Kleiberg is also an esteemed teacher, a Professor of Music at the Norwegian University of Science and Technology.

The Trondheim Symphony Orchestra played its first concert in 1909. However, the beginning of the modern professional orchestra dates back to 1947. In more recent times the orchestra, with its 90 musicians, has established a high reputation not just in regional

contexts, but for the whole country. The international standing of the orchestra is also high, following several successful tours abroad. The Trondheim Symphony Orchestra presents weekly concerts with well-known soloists and conductors, and also produces several opera productions a year. **The Trondheim Vocal Ensemble** plays an important part in these opera productions. This choir, consisting only of professional singers, was established in 2015, as cooperation between the Trondheim Symphony Orchestra and the Nidaros Cathedral.

Equally at home on the concert platform as the opera house, **Eivind Gullberg Jensen's** highlights from last season include concerts with Deutsche Kammerphilharmonie Bremen and NDR Radiophilharmonie (first return after his five-year tenure as Music Director), a tour in Germany with Junge Deutsche Philharmonie, performances with the Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, the RTÉ Symphony Orchestra, the Ulster Orchestra and the BBC National Orchestra of Wales. He conducted the Finnish National Opera in concert as well as a new production of *The Rake's Progress*. He also returned

to Japan to conduct *Tosca* for the New National Theatre Tokyo and for concerts with the New Japan Philharmonic. Gullberg Jensen has previously conducted orchestras such as the Berliner Philharmoniker, Münchner Philharmoniker, Oslofilharmonien, Kungliga Filharmonikerna Stockholm, the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra at Amsterdam's Concertgebouw, Orchestre de Paris, WDR Sinfonieorchester Köln and Tonhalle-Orchester Zürich.

Almost immediately on completion of her vocal studies, **Mari Eriksmoen** found herself with a dream offer to sing Zerbinetta in Theater an der Wien's production of *Ariadne auf Naxos*, which marked the start of a close relationship with this major theatre. Eriksmoen's frequent return visits to Vienna have included Olympia (*Les contes d'Hoffmann*), Euridice (Monteverdi's *L'Orfeo*), Teti (Rossini's *Le nozze di Teti e di Peleo*) and Rosina (Paisiello's *Il barbiere di Siviglia*). She attracted wide attention and received universal praise for her portrayals of Susanna, Zerlina and Fiordiligi in a cycle of Mozart's Da Ponte operas together with the late Nikolaus Harnoncourt in performances broadcast throughout Europe. Other key appearances in recent seasons have included Pamina (*Die Zauberflöte*) at Festival d'Aix-en-Provence, and Opernhaus Zürich, Blondchen (*Die Entführung aus dem Serail*) at Oper Frankfurt, Glyndebourne Festival and at the BBC Proms.

Johannes Weisser made his opera debut at the Norwegian National Opera and Komische Oper Berlin, as Masetto in *Don Giovanni*. Since then he has appeared at venues like the Salzburg Festival, Staatsoper Berlin, Teatro Real Madrid, Theater an der Wien, Théâtre de La Monnaie, Théâtre des Champs-Élysées, Opéra national du Rhin Strasbourg, Opéra Royal de Versailles, Opéra de Dijon, Opéra de Lausanne, the Canadian Opera Company, Opera Bilbao, Megaron Athens, Festspielhaus Baden-Baden, Komische Oper Berlin, the Royal Danish Opera, the Edinburgh International Festival, Innsbrucker Festwochen der alten Musik and Flanders Festival Bruges. Weisser is also a sought-after concert, oratorio and recital singer, and he appears on many recordings, including 2L's Grammy-nominated release of Ståle Kleiberg *David and Bathsheba*.

Mass for Modern Man

I Kyrie eleison

Kyrie eleison
Christe eleison
Kyrie eleison

II Loss of a Homeland: The Refugee

I am forgotten, like a dead man out of mind;
I have come to be like something lost.

Home was a garden and I a lush plant,
spreading my shoots in the heat of the sun.
I was a native, indigenous and one of many.
But my roots ran into stony ground.
No plant can flourish in a bed of rock.
They rooted me up; they disowned me
and cast me away.

I am forgotten, like a dead man out of mind;
I have come to be like something lost.

My people are scattered like thistledown,
like chaff before the wind.
Now I wander as a stranger amongst my brothers;
no eye looks kindly on me, no friendly hand,
no greeting called out on the morning air.

I hear them whispering
threats from every side.
They who sharpen their tongues like swords.
They who wing their cruel words like arrows.
They who ring me round with words of hate.
They who attack me without cause.

Where shall I find comfort?
Even the sparrow finds a home
and the swallow has her nest.

Messe for det moderne menneske

I Kyrie eleison

Herre forbarm deg
Kristus forbarm deg
Herre forbarm deg

II Å miste sitt hjemland: Flyktningen

Som en død er jeg glemt av mennesker;
lik et kar som er kastet bort.

Mitt hjemsted var en hage og jeg en frodig plante
som skjøt nye skudd i solvarmen.
Jeg var landsmann, en av mange og hørte til.
Men mine røtter støtte på steingrunn.
Ingen plante kan blomstre i et bed av bare stein.
De rev meg opp med roten, de slo hånden av meg
og støtte meg bort.

Som en død er jeg glemt av mennesker;
lik et kar som er kastet bort.

Mitt folk er spredt som tisteldun,
som halmstrå for vinden.
Nå vandrer jeg som en fremmed blant mine brødre;
inter øye ser velvillig på meg, ingen vennlig hånd,
ingen hilsen ropes ut i morgenluften.

For jeg hører mange som hvisker
– å, redsel på alle kanter! –
De som gjør sin tunge skarp som et sverd.
De som sikter inn sine bitre ord som piler.
De som omringer meg med hatefulle ord.
De som angriper meg uten grunn.

Hvor skal jeg finne trøst?
Selv spurven finner et hjem
og svalen har sitt rede.

My house is clay; its foundations are sand.
A breath of wind will topple it;
tear it down between dawn and dusk.

Where shall I lay my head?
The dust of my land will not know me again.
My sons will walk with strangers' steps.
Their children will not recognise my tongue.
The scent of my garden will not speak to them.
The kindness of strangers is unreliable.

I am forgotten, like a dead man out of mind;
I have come to be like something lost.

My right hand withers away,
my tongue clings to the roof of my mouth;
I have forgotten the name of my god.

Words that ran like water from my lips,
are lost to me now. This is an empty land.
My spirit fails me and my heart is dazed with despair.

I am forgotten, like a dead man out of mind;
I have come to be like something lost.

III Gloria

Gloria in excelsis Deo
et in terra pax hominibus bonae voluntatis.
Laudamus te, benedicimus te,
adoramus te, glorificamus te.
Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam,
Domine Deus, Rex coelestis,
Deus pater omnipotens.
Domine Fili unigenite, Jesu Christe,
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris,
qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Qui tollis peccata mundi,

Mitt hus er av leire og grunnvullen av sand.
Et vindpust kan velte det;
rive det ned mellom daggry og skumring.

Hvor skal jeg hvile mitt hode?
Jorden i mitt hjemland vil ikke kjenne meg igjen.
Mine sønner vil gå med fremmede skritt.
Deres barn vil ikke forstå mitt språk.
Duften i min hage vil ikke tale til dem.
Fremmedes godhet er upålitelig.

Som en død er jeg glemt av mennesker;
lik et kar som er kastet bort.

Min høyre hånd visner bort,
min tunge klistrer seg til ganen.
Jeg har glemt navnet på min gud.

Ord som fløt over leppene som vann,
er tapt for meg nå. Dette er et øde land.
Min ånd går til grunne og mitt hjerte er forvillet av fortvilelse.

Som en død er jeg glemt av mennesker;
lik et kar som er kastet bort.

III Gloria

Ære være Gud i det høyeste.
Og fred på jorden for mennesker som har god vilje.
Vi priser deg. Vi velsigner deg.
Vi tilber deg. Vi forherliger deg.
Vi takker deg for din store herlighet,
Herre, vår Gud, Himlenes konge,
Gud allmektige Fader.
Herre, du enbårne Sønn, Jesus Kristus.
Herre, vår Gud, Guds lam, Faderens Sønn,
du som tar bort verdens synder,
miskunn deg over oss.
Du som tar bort verdens synder,

suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.
Quoniam tu solus Sanctus,
tu solus Dominus,
tu solus Altissimus, Jesu Christe,
cum Sancto Spiritu in gloria Dei Patris.
Amen.

IV Loss of a Child

O my son, my son.
Three summers we fed you on honey and almonds.
Three autumns you gathered nuts
and sweet figs that ripened on the tree.
Three winters you lay in the cradle of my arm,
your soft flesh pressed against my skin.

Three winters I wrapped my strong arm about you
against the terrors of the night.
I would have covered you with my body,
kept the gentle rain from wetting your face.
I reached out to hold you fast,
but you vanished like water.
If a sapling is cut down there is hope it will grow again,
but you, my son ...

O my son, you are laid in the earth, never to rise until
the sky splits open. Never, never, never.

Comfort me! In the night watches,
you are my strong tower, to you I turn.
I have crumbled. The teeth in my mouth are broken.
There is no strength in me.

The light is gone from your eyes.
It was you who put a song on my lips.
This is a load heavier than I can bear.
Grief makes me deaf; grief dims my eyes;

hør vår bønn.
Du som sitter ved Faderens høyre hånd,
miskunn deg over oss.
For du alene er hellig,
du alene er Herren.
Du alene er den høyeste, Jesus Kristus,
med den Hellige Ånd i Gud Faderens herlighet.
Amen.

IV Å miste et barn

Å min sønn, min sønn.
Tre somre gav vi deg honning og mandler å spise.
Om høsten samlet du nøtter
og søte fiken som modnet på treet.
Tre vintre lå du i min arms vugge,
din myke kropp presset mot min hud.

Tre vintre la jeg min sterke arm om deg
mot nattens redsler.
Jeg skulle ha dekket deg med min kropp,
holdt det milde regnet fra å væte ditt ansikt.
Jeg strakk ut hendene for å holde deg fast,
men du rant bort som vann.
Hvis en spire skjæres ned, er det håp om at den vil
vokse igjen, men du, min sønn ...

Å min sønn, du er lagt i jorden for aldri å stå opp før
himmelen åpner seg. Aldri, aldri, aldri.

Trøst meg! Når jeg våker om nettene
er du min sterke borg, til deg vender jeg meg.
Jeg har smuldrert opp. Mine tenner er knust.
Jeg er kraftløs.

Lyset i øynene har forlatt deg.
Det var du som la en sang i min munn.
Dette er en byrde tyngre enn jeg kan bære.
Sorgen gjør meg døv, sorgen slører mine øyne,

grief fills me up.
Do not hide your face from me. Turn to me.
Comfort me!

There is no light if he cannot see it;
there is no day if he cannot wake to it.

Save me, for I sink in muddy depths
and have no foothold.
I am swept into deep water
and the flood carries me away.
O my love, let me take your hand,
let me reach out to you.

My hand remembers only his; only his cries sound in
my ear. But the earth has covered his face;
he is cold now.
Why have they wrapped him in thin cotton?
Why have they laid the earth between us?
Let me come to him in the morning.
Let me wipe away the cold earth from his cheek.
Let him grow warm in my arms.
O my son.

If I cry out, my pain is not eased,
if I am silent, it does not leave me.
They have taken my bone and flesh.
I will curse them. I will curse God.

O my son, you are laid in the earth,
never to rise until the sky splits open.
Never, never, never.

V Credo
Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem,
factorem coeli et terrae,

sorgen fyller meg helt.
Skjul ikke ansiktet for meg. Vend deg til meg
og trøst meg!

Der finnes intet lys hvis ikke han kan se det,
der finnes ingen dag hvis ikke han kan våkne til den.

Frels meg, for jeg synker i bunnløs myr,
og foten finner ikke feste.
Jeg er kommet ut på dypt vann
og flommen skyller over meg.
Å min kjære, la meg ta hånden din,
la meg strekke meg mot deg.

Hånden min husker bare hans; bare hans skrik høres i
øret mitt. Men jorden har dekket ansiktet hans;
han er kald nå.
Hvorfor har de svøpt ham i tynn bomull?
Hvorfor har de lagt jorden mellom oss?
La meg komme til ham ved daggry,
la meg tørke bort den kalde jorden fra kinnet hans.
La ham bli varm i armene mine.
Å min sønn.

Hvis jeg roper, blir min smerte ikke mindre,
hvis jeg er taus, forlater den meg ikke.
De har tatt mitt kjøtt og blod.
Jeg vil forbanne dem. Jeg vil forbanne Gud.

Å min sønn, du er lagt i jorden,
for aldri å stå opp før himmelen åpner seg.
Aldri, aldri, aldri.

V Credo
Vi tror på én Gud,
Den allmektige Fader,
som har skapt himmel og jord,

visibilia omnium et invisibilia.
Et in unum Dominum Jesum Christum,
Filiū Dei unigenitum,
et ex Patre natum ante omnia saecula.
Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero,
genitum non factum,
consubstantialē Patri:
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines
et propter nostram salutē
descendit de coelis.
Et incarnatus est de Spiritu Sancto
ex Maria Virgine,
et homo factus est.
Crucifixus etiam pro nobis
sub Pontio Pilato passus,
et sepultus est,
et resurrexīt tertia die, secundum Scripturas,
et ascendit in coelum,
sedet ad dexteram Patris.
Et iterum venturus est cum gloria,
iudicare vivos et mortuos,
cuius regni non erit finis.
Et in Spiritum Sanctum,
Dominum et vivificantem,
qui ex Patre Filioque procedit.
Qui cum Patre et Filio,
simul adoratur et conglorificatur:
qui locutus est per prophetas.
Et unam, sanctam, catholicam
et apostolicam Ecclesiam.
Confiteor unum baptismā
in remissionem peccatorum.
Et expecto resurrectionem mortuorum,
et vitam venturi saeculi.
Amen.

alt synlig og usynlig.
Vi tror på én Herre, Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen fra evighet,
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud,
født, ikke skapt,
av samme vesen som Faderen.
Ved ham er alt blitt skapt.
For oss mennesker
og til vår frelse
steg han ned fra himmelen,
Han er blitt kjød ved Den Hellige Ånd
av Jomfru Maria,
og er blitt menneske.
Han ble korsfestet for oss,
pint under Pontius Pilatus,
og gravlagt.
Han oppstod den tredje dag etter Skriftene,
før opp til himmelen,
og sitter ved Faderens høyre hånd,
Han skal komme igjen med herlighet
og dømme levende og døde,
og på hans rike skal det ikke være ende.
Vi tror på den Hellige Ånd,
Herre og livgiver,
som utgår fra Faderen og Sønnen,
som med Faderen og Sønnen
tilbes og forherliges,
og som har talt ved profetene.
Vi tror på én hellig, allmenn/katolsk
og apostolsk Kirke.
Vi bekjenner én dåp
til syndenes forlatelse,
og venter de dodes oppstandelse
og det evige liv.
Amen.

VI *Loss of Faith and Hope for the Future*

This is the valley as dark as death.

I have no guide.

Why is life given to those who find it so bitter?

Cast me away! Let me wander in a pathless wilderness.

Let me grope in darkness without light.

Let me eat ashes for bread.

My thoughts run wild at nightfall,
like dogs that snarl and prowl about the city.
My words are clawed; they will do damage.

Those who sing are my enemies.
Those who smile are bitter to me.
Those who call themselves friends are treacherous.
My thoughts are poison.

We are all faithless; we are lighter than the wind.
The circling moon is found wanting
and even the stars are not innocent.
Let the sun and the stars be swallowed up.
Let there be no dawn.

I cried out to you, but you were silent.
I reached out my hand, but you turned away.
You saw me in pain and you did nothing.

Now the terror that hunted me has found me out;
all that I dreaded has come upon my head.
I am possessed by fear; trembling overwhelms me.
My shelter is gone; my frailty is exposed for all to see.

I am like a desert owl; I live amongst ruins in the wilderness.
I wail in solitude, I flutter on the rooftops.

Why should I be patient? What end can I expect?
Is my strength the strength of stone? Is my flesh made

VI *Å miste troen og håpet for framtiden*

Dette er dødsbyggens dal.

Ingen viser meg veien.

Hvorfor gir dagen lys til de lidende og liv til de ulykkelige?

Støt meg bort! La meg vandre i veiløst øde.

La meg famle i mørke uten lys.

La meg spise aske for brød.

Mine tanker løper løpsk når mørket faller på,
lik hunder som hylar og går rundt i byen.
Mine ord har klør; de vil gjøre skade.

De som synger er mine fiender.
De som smiler er bitre på meg.
De som kaller seg venner er svikefulle.
Mine tanker er gift.

Vi er alle troløse; vi er lettere enn vinden.
Den kretsende måne er funnet for lett
og selv ikke stjernene er rene.
La solen og stjernene slukes opp.
La ikke dagen gry.

Jeg ropte til deg, men du var taus.
Jeg strakte ut min hånd, men du vendte deg bort.
Du så at jeg led, og du gjorde ingenting.

Nå har den funnet meg, redselen som jaget meg,
alt det jeg fryktet er kommet over meg.
Jeg er besatt av frykt; skjelvingen overmannar meg.
Mitt ly er borte; min svakhet ligger blottet for alles øyne.

Jeg er som en ugle i ørkenen, jeg lever blant ruiner i villmarken.
Jeg jamrer i ensomhet, jeg virrer over hustakene.

Hvorfor skal jeg holde ut? Hva slags slutt kan jeg forvente?
Er jeg sterk som stein, er kroppen min av bronse?

of bronze? Where shall I look for help? I am weak.
I cannot help myself. There is no strength in me.

Turn away your face; do not look on me. Cast me out!
Lose me in the wilderness. I am a worthless thing.

I am wearied with crying out, my throat is cracked,
my eyes grow dim. My flesh and skin are washed away.
Let me sleep now.

Turn your eyes from me; leave me alone.
My broken bones cannot remember how to dance.
There is no song.
Do not tell me to go on living.

This is the valley as dark as death.
I will sleep now.

VII *Sanctus*

Sanctus, sanctus, sanctus
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis.
Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

VIII *Agnus Dei*

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Agnus Dei qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem.

Hvor skal min hjelp komme fra? Jeg er svak.
Jeg kan ikke hjelpe meg selv. Det er ingen kraft i meg.

Vend ansiktet bort; se ikke på meg. Støt meg bort!
Kast meg ut i ørkenen. Jeg er en verdiløs gjenstand.

Jeg er trett av å rope, strupen er hes,
øynene slukner. Kjøtt og hud er tæret bort.
La meg sove nå.

Vend blikket bort fra meg; la meg være i fred.
Mine knuste lemmer kan ikke huske hvordan det er å juble.
Der er ingen sang.
Ikke si at jeg må leve videre.

Dette er dødsbyggens dal.
Jeg vil sove nå.

VII *Sanctus*

Hellig, hellig, hellig,
er Herren, herskarens Gud.
Himlene og jorden er fulle av din herlighet.
Hosanna i det høye!
Velsignet være han som kommer i Herrens navn.
Hosanna i det høye!

VIII *Agnus Dei*

Guds lam, som tar bort verdens synder,
miskunn deg over oss.
Guds lam, som tar bort verdens synder,
miskunn deg over oss.
Guds lam, som tar bort verdens synder,
gi oss din fred.

Da Münchner Dommusikk ba meg om å skrive en stort anlagt konsertmesse for kor, orkester og to solister, var det selvsagt for meg at et verk i dette formatet skulle handle om vår moderne tilstand. Tittelen kom raskt på plass: *Mass for Modern Man*. Samtidig stod det likeså klart for meg at en messe må ha klare forankringer i tradisjonen. Min *Messe for det moderne mennesket* skulle med andre ord både favne om et nåtidsperspektiv og et evighetsperspektiv.

Jeg ba den britiske forfatteren Jessica Gordon, som jeg hadde arbeidet med ved en tidligere anledning, om å skrive tre nye tekster til dette verket – tre individuelle historier som alle skulle ha ordet *loss* (tap) i tittelen: *Loss of a Homeland: The Refugee*, *Loss of a Child* og *Loss of Faith and Hope for the Future*. Nåtidsperspektivet kommer klart til uttrykk i tre satser som er basert på disse tekstene, til tross for at de er rike på bibelske referanser og allusjoner, særlig til Jobs bok og Salmenes bok. Jessica Gordons tekster handler om mennesker som har mistet eksistensiell mening i sine liv. Et slikt tap av mening er selvfølgelig ikke forbeholdt vår egen tid, men det kan hevdes at denne erfaringen preger det moderne mennesket i særlig grad. Tap av mening er et universelt tema, men det er ikke tilfeldig at jeg har tatt utgangspunkt i flyktningen. Jessica Gordons tekster kan leses som separate historier, men det er også mulig å finne en underliggende fortelling, som et resultat av selve rekkefølgen på tekstene.

I kontrast til de tre solistsatsene som handler om konkrete tap og tap av eksistensiell mening, står fem satser for kor og orkester basert på tekstene i de faste messeleddene, de såkalte ordinarieleddene: *Kyrie eleison*, *Gloria*, *Credo*, *Sanctus* (med *Benedictus*) og *Agnus Dei*. Disse tekstene har en lang og rik historie. Dette er bønner som har gitt håp, trøst og et samlende perspektiv på hva det vil si å være menneske, ikke minst i tider da livet er preget av sorg og smerte.

Mass for Modern Man handler om tap av eksistensiell mening som motsetningen til håp og tro. Verket pendler mellom disse to ytterpunktene og stiller følgende underliggende spør-

mål: Er tro mulig for det moderne mennesket? For meg er svaret «ja». Ikke et rungende «ja», men et «ja» på tross av alt. Jeg var for eksempel i tvil om jeg kunne la en Gloria-sats etterfølge satsen som handler om flyktningens tap av sitt hjemland. Jeg kom frem til at det var mulig, men da kunne det ikke være en utvetydig bekreftende Gloria. På denne måten er altså satsene som er basert på tekstene i messens ordinarieledd, påvirket av atmosfæren og det tematiske innholdet som behandles i solistsatsene. For meg måtte det bli slik. Når satsen som handler om tapet av et barn, etterfølges av Credo (den nikenske trosbekjennelsen), kan det ikke bli et klart og utvetydig Credo, det er nølende. Men likevel, et Credo.

Ståle Kleiberg, Trondheim 2017

Ståle Kleiberg (f. 1958) er en sentral norsk komponist, med betydelig internasjonal gjennomslag. Hans musikk er ofte fremført i både inn- og utland, og de fleste av hans verk er skrevet på bestilling fra ledende orkestre, ensembler og utøvere. Det er også utgitt en rekke innspillinger av Kleibergs musikk, blant annet sju album (det foreliggende er nummer åtte), som har fått fremragende internasjonale anmeldelser.

Ståle Kleibergs musikk er preget av en personlig og karakteristisk form for utvidet tonalitet, og av nøye utarbeidelse av klanglige detaljer. Dette gjelder ikke minst for orkesterproduksjonen, som for eksempel hans første symfoni *Klokkeskjæret* og hans *Fiolinkonsert*, utgitt på det Grammynominerte 2L-albumet *Treble and Bass: Concertos by Ståle Kleiberg*.

Kleibergs omfattende verk i oratorie- og operasjangeren utgjør en vesentlig del av hans produksjon. *Mass for Modern Man* er hans siste verk i denne genren. Det ble urfremført i Nidarosdomen og i Münchner Dom i 2015. Hans opera-oratorium *David and Bathsheba* høstet også stor anerkjennelse ved urfremføringen i Nidarosdomen i 2008, og er siden

fremført i flere land. 2Ls Blu-Ray- og SACD-utgivelse av verket ble nominert til amerikansk Grammy i klassen Best Opera Recording.

Kleibergs *Requiem – for the victims of Nazi persecution* er et av hans mest fremførte verk. I tillegg til de latinske messeleddene er også nye, spesialbestilte tekster av den skotske poeten og dramatikeren Edwin Morgan inkludert i dette verket. Kleibergs Requiem ble fremført i Washington National Cathedral den 11. september 2004 (minnedagen for terrorangrepene på Manhattan og Washington DC). Det ble også kringkastet nasjonalt i USA, spilt inn på CD med Washington National Cathedrals kor og orkester, og har siden fått en rekke internasjonale fremføringer. Requiem er hovedverket i en trilogi skrevet over samme tematikk. De øvrige verkene i denne trilogien er orkesterverket *Lamento til Cissi Kleins minne* og cellokonserten *Dopo*. Det sistnevnte verket ble urfremført av Øyvind Gimse og TrondheimSolistene, som siden spilte det inn på plate og brakte det ut i verden på noen av sine turnéer.

Kleibergs innovative tilnærming, formale beherskelse og tekniske mesterskap kommer ikke minst til uttrykk i hans mange verk i kammerformat. Seks utvalgte kammerverk ble i 2015 utgitt på et 2L-album med tittelen *Mezzotints – Chamber Music by Ståle Kleiberg*. Parallelt med sitt omfattende kunstneriske virke, er Ståle Kleiberg også en høyt skattet lærer, som professor i komposisjon og musikkvitenskap ved NTNUs Institutt for musikk.

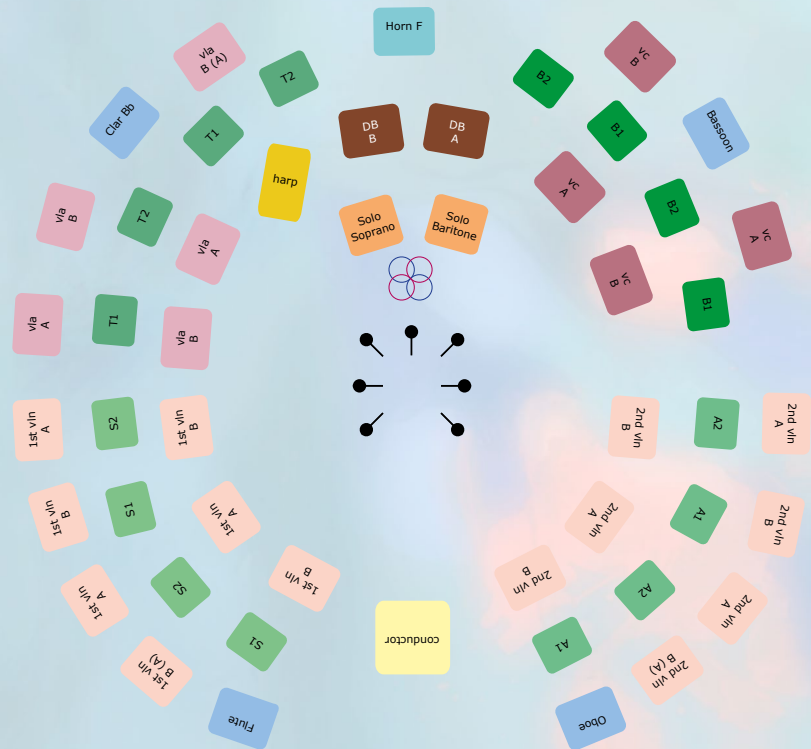
Trondheim Symfoniorkester spilte sin første konsert i 1909. Dagens moderne, profesjonelle orkester kan føres tilbake til 1947. I senere år, har orkesteret, med sine 90 musikere fått et svært godt ry, ikke bare i regional sammenheng, men også nasjonalt. Orkesterets internasjonale omdømme er også godt, som følge av flere suksessfulle utenlandsturnéer. Trondheim Symfoniorkester spiller konserter hver uke og produserer også flere operaproduksjoner stillinger hvert år. **Trondheim Vokalensemble** er en viktig brikke i disse operaproduksjo-

nene. Dette koret, som kun består av profesjonelle, ansatte sangere, ble startet i 2015 som et samarbeid mellom Trondheim Symfoniorkester og Nidaros domkirke.

Eivind Gullberg Jensen er like hjemmehørende i konsertsalen som i operahuset. Høydepunkter fra forrige sesong omfatter konserter med Deutsche Kammerphilharmonie Bremen, NDR Radiophilharmonie (som han tidligere var sjefsdirigent for), Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, RTÉ Symphony Orchestra, Ulster Orchestra, BBC National Orchestra of Wales. Han dirigerte den finske nasjonaloperaen både på konsert og i en ny produksjon av *The Rake's Progress* og vendte tilbake til Japan for å dirigere *Tosca* i New National Theatre Tokyo så vel som konserter med New Japan Philharmonic. Gullberg Jensen har tidligere dirigert orkestre som Berliner Philharmoniker, Münchner Philharmoniker, Oslofilharmonien, Stockholmsfilharmonien, Nederlands Radio Filharmoniske Orkester i Amsterdams Concertgebouw, Orchestre de Paris, WDR Sinfonieorchester Köln og Tonhalle-Orchester Zürich.

Like etter at hun avsluttet sine studier, fikk **Mari Eriksmoen** tilbud om å synge Zerbinetta i Theater an der Wiens produksjon av *Ariadne auf Naxos* – en drømmerolle for henne og begynnelsen på et nært forhold til dette tradisjonsrike operahuset. Eriksmoens hyppige engasjementer i Wien har omfattet roller som Olympia (*Les contes d'Hoffmann*), Euridice (Monteverdis *L'Orfeo*), Teti (Rossinis *Le nozze di Teti e di Peleo*) og Rosina (Paisiello *Il barbiere di Siviglia*). Hennes portretter av Susanna, Zerlina og Fiordiligi i Mozarts Da Ponte-operaer med Nikolaus Harnoncourt høster svært gode anmeldelser og ble kringkastet på radio og TV over hele Europa. Sentrale roller fra de siste sesongene omfatter Pamina (*Die Zauberflöte*) ved Festival d'Aix-en-Provence og Opernhaus Zürich, Blondchen (*Die Entführung aus dem Serail*) ved Oper Frankfurt, Glyndebourne Festival og BBC Proms.

Johannes Weisser debuterte som operasanger i rollen som Masetto ved Den Norske Opera og ved Komische Oper Berlin. Siden den gang har han hatt engasjementer ved

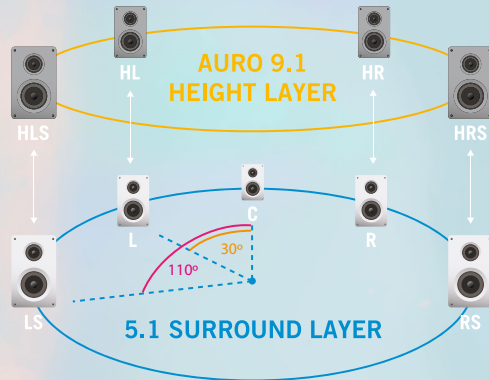

Auro-3D® is the next generation three-dimensional audio standard. It provides a realistic sound experience unlike anything before. By fully immersing the listener in a cocoon of life-like sound, Auro-3D® creates the sensation of actually 'being there'. Thanks to a unique 'Height' channel configuration, acoustic reflections are generated and heard naturally due to the fact that sounds originate from around as well as above the listener.

To achieve 'true sound in 3D', Auro-3D® adds the crucial third and final dimension in the evolution of sound reproduction. While 5.1/7.1 Surround configurations fail to include height channels (z-axis), Auro-3D® realizes its life-like effect with a HEIGHT-based sound hemisphere capable of thoroughly immersing the listener. Depending on the size of the room, either 1 or 2 additional layers (HEIGHT and TOP) are mounted above the existing Surround layer at ear-level to produce Auro-3D®'s defining 'vertical stereo field' (see image). This field is the key to creating the most natural and immersive sound experience possible. The optional (third) TOP Layer placed overhead is a supplementary channel that is not critical for natural audio reproduction. As people are less sensitive to sounds originating from above, the TOP Layer is primarily used for 'fly-overs' and other special effects - most sound sources and their chief initial reflections are located between the Surround Layer and Auro-3D®'s unique Height Layer.

Auro-3D® is based on a groundbreaking new technology that delivers uncompressed audio quality with an unrivaled level of flexibility. The height information, captured in recording or created during the mixing process, is mixed into a standard 5.1 PCM stream. Any device that contains the Auro-Codec® Decoder will be capable of decoding the original Auro-3D® mix, which will conveniently playback on any Auro-3D® compatible speaker system (Auro 9.1/Auro 10.1/Auro 11.1 etc.). Thanks to Auro-3D®'s backward compatibility, devices without the Auro-Codec® Decoder will produce the original 5.1 PCM mix without any loss in sound quality.

Auro 9.1 not only delivers an entirely new audio experience in 3D but also offers the most efficient 5.1 Surround format compatible speaker layout featuring the 'Height' dimension.

Dolby Atmos® is a revolutionary new audio technology that transports you into extraordinary entertainment experiences. Dolby Atmos has the amazing ability to have sounds come from above you.

With Dolby Atmos, you have amazing flexibility. Dolby Atmos-enabled speakers produce full, detailed overhead sound from speakers located where your conventional speakers are now. If you already have speakers that you love, you can choose an add-on, Dolby Atmos-enabled speaker module that complements your existing speakers. If you're willing and able to install speakers in your ceiling, there are great options for creating the ultimate Dolby Atmos experience. Combined with a Dolby Atmos enabled receiver, you'll be put in the middle of the action—like you have never experienced before. With the revolution in audio that is Dolby Atmos, sound designers are freed from channel restrictions. They can now precisely place and move sounds as independent objects in multidimensional space, including anywhere overhead, so you can hear them as you would naturally.

Dolby Atmos is not tied to any specific playback configuration. If you do not have a Dolby Atmos enabled surround sound system, Dolby Atmos will automatically play in the best possible way for your system. Dolby Atmos is compatible with current generation Blu-ray players. For Dolby Atmos playback, set your Blu-ray player to bitstream out and disable secondary audio.

2L (Lindberg Lyd) records in spacious acoustic venues; large concert halls, churches and cathedrals. This is actually where we can make the most intimate recordings. The qualities we seek in large rooms are not necessarily a big reverb, but openness due to the absence of close reflecting walls. Making an ambient and beautiful recording is the way of least resistance. Searching the fine edge between direct contact and openness; that's the real challenge! A really good recording should be able to bodily move the listener. This core quality of audio production is made by choosing the right venue for the repertoire, and balancing the image in the placement of microphones and musicians relative to each other in that venue. There is no method available today to reproduce the exact perception of attending a live performance. That leaves us with the art of illusion when it comes to recording music. As recording engineers and producers we need to do exactly the same as any good musician; interpret the music and the composer's intentions and adapt to the media where we perform.

Immersive audio is a completely new conception of the musical experience. Recorded music is no longer a matter of a fixed two-dimensional setting, but rather a three-dimensional enveloping situation. Stereo can be described as a flat canvas, while immersive audio is a sculpture that you can literally move around and relate to spatially; surrounded by music you can move about in the aural space and choose angles, vantage points and positions.

Morten Lindberg balance engineer and recording producer

Blu-ray is the first domestic format in history that unites theatre movies and music sound in equally high quality. The musical advantage is the high resolution for audio, and the convenience for the audience as one single player will handle music, films, DVD-collection and your old library of traditional CD.

Developed by Munich's msm-studios in co-operation with Lindberg Lyd, the Pure Audio Blu-ray combines the Blu-ray format's vast storage capacity and bandwidth necessary for high resolution sound (up to 192 kHz/24Bit) in surround and stereo with the easy and straight-forward handling of a CD. Pure Audio Blu-ray can be operated in two ways: by on-screen menu navigation or by remote control without a TV screen. Remote control operation is as easy as with a CD: besides the standard transport controls the numeric keys directly access the corresponding track number and the desired audio stream can be selected by the coloured keys on the remote control. For example, press the red button for 5.1 DTS HD Master or yellow for 2.0 LPCM. Pure Audio Blu-ray plays back on every Blu-ray player.

 5.1 DTS HD MA 24/192kHz 11.1 Dolby Atmos 48kHz
 2.0 LPCM 24/192kHz 9.1 Auro-3D 96kHz

This **Pure Audio Blu-ray** is equipped with **mShuttle** technology – the key to enjoying your music even when away from your Blu-ray player. Connecting your BD player to your home network will enable you to access portable copies of the songs residing on the disc: you may burn your own copy in CD quality or transfer MP3s of your favourite tracks to your mobile player. mShuttle provides a versatile listening experience of Pure Audio Blu-ray: in studio quality FLAC on your home entertainment system, in CD quality in car & kitchen, or as MP3 wherever you are.

1. Make sure that your BD player is connected to your computer network.
2. Insert the Pure Audio Blu-ray Disc into your BD player and press the mShuttle button after the disc is loaded.
3. Open the Internet browser of your computer and type in the IP address of your BD player. You will find this address in the setup menu of your Blu-ray Disc player.
4. Select booklet and audio files to download from the Blu-ray to your computer.

Blu-ray authoring **msm studio group**
Screen design and Blu-ray authoring **Michael Thomas Hoffmann**
Blu-ray producers **Morten Lindberg** and **Stefan Bock**

Recorded in Olavshallen, Trondheim, Norway
August 2016 by Lindberg Lyd AS

Recording Producer and Balance Engineer **MORTEN LINDBERG**
Recording Technician **BEATRICE JOHANNESSEN**

Editing **JØRN SIMENSTAD**
Mix and Mastering **MORTEN LINDBERG**

Artwork **HÅKON BLEKEN** (Den fremmede, The Stranger, 2006)
Program Notes **STÅLE KLEIBERG** Graphic Design **MORTEN LINDBERG**
Norwegian translation of Jessica Gordon's texts **ÅSTA ØVREGAARD**
Session Photos **TOM HENNING BRATLIE** and **MORTEN LINDBERG**

Executive Producers **STÅLE KLEIBERG** and **MORTEN LINDBERG**

Produced with support from Norsk Kulturråd, Fond for utøvende kunstnere and Fond for lyd og bilde

2L is the exclusive and registered trade mark
of Lindberg Lyd AS 20©17 [NOMPP1704010-080] **2L-136-SABD**

This recording was made by Lindberg Lyd AS with DPA microphones and HORUS converters to a PYRAMIX workstation on Ravenna AoIP. Complete system on JMF Audio PCD302 power line conditioner. Digital eXtreme Definition is a professional audio format that brings analogue qualities in 24 bit at 352.8 kHz sampling rate.

Note on Low Frequency Effect channel: For SACD and FLAC audio files, all six channels (including the Lfe channel) are calibrated for equal playback levels. However, in the audio streams for the Blu-ray the Lfe channel is lowered by -10dB in the mastering process, anticipating a +10dB elevation in cinema-style home theatre playback.

Ståle Kleiberg: Mass for Modern Man

- 1 I Kyrie eleison 9:43
- 2 II Loss of a Homeland – The Refugee 10:37
- 3 III Gloria 6:16
- 4 IV Loss of a Child 7:26
- 5 V Credo 9:56
- 6 VI Loss of Faith and Hope for the Future 9:34
- 7 VII Sanctus, Benedictus 7:21
- 8 VIII Agnus Dei 7:03

Trondheim Symphony Orchestra and Choir

Eivind Gullberg Jensen conductor

Mari Eriksmoen soprano Johannes Weisser baritone